

SZILÁGYI FERENC

„AZ ÉSZ VILÁGA MELLETT...”

Tanulmányok a magyar felvilágosodás irodalmáról

Mundus Magyar Egyetemi Kiadó
Budapest, 1998

TARTALOM

Az Olvasónak	5
Tartalomjegyzék	9
„mulasztás volna hallgatással mellőznünk...” Bartha Boldizsár Rövid Chronicájának 19. századi kiadásairól	13
Szépprózánk szunnyadó fejezetei A győri kalendárium száz éve (1749–1849)	19
„Athenas redivivus” A Magyar Athenas 1787-re tervezett, bővített új kiadásáról	34
„Kőszikla lehetne szívem bár...” Varjas János rimes anapesztusai 1770-ből s Csokonai diákpoézisa	41
„Filozofia vagy Természet” – Bessenyei megtalált „Ósholmi”-ja –	50
Mesterek s a tanítvány Kazinczy, Földi és Csokonai	89
„Tudós férfiú, derék és jó poéta” Földi János emlékezete	105
A' férjhez vágyó Fillis és oktató Anna lakodalmi-versben – Földi János ismeretlen versfordítása –	116
„Tiszteletes professzor Kozmai Sámuel urnak...” Földi János önállóan megjelent ismeretlen alkalmi verse	127
„A' Tsokonai úr' háza' végiben...” Pethe Ferenc, Földi János és Csokonai kapcsolatához	131
Báróczinál Bécsben – Kazinczy kiadatlan naplójából –	135
„Hogy már iszonyodnak a' magyar könyvektől...” Baróti Szabó Dávid kiadatlan levele és elfelejtett versei	145
„Hadifogoly lettem Draguignanban” Kisfaludy Sándor elfeledett levele, 1796-ból	151
„Hazát építőknék tündöklő példája...” – George Washington emlékezete Fekete János gróf kiadatlan, 1799-i versében –	154
„Tsik, s' Gyergyó Székeknek hágd meg havassait...” Gvadányi József levele és verse az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társasághoz	157
Erdélyi ritkaságok. Kiadásra váró 17-18. századi szépirodalmi és filozófiai művek marosvásárhelyi és kolozsvári könyvtárakban	164
Egy nevezetes Voltaire-költemény ismeretlen fordítása a 18. századból	180

Az „amphibius” költő	
Csokonai és a Gyöngyösi-hagyomány	197
„Édes anya a' természet...”	
Csokonai Rousseau-élményének forrásvidéke	209
A' Kovátsi út	
Csokonai anekdotikus találkozása Bessenyeivel, Berzsenyivel illetve Kölcseyvel. Egy anekdota születése és átváltozásai	228
'A dagasztó leány	
Öt ismeretlen és egy ál Csokonai-vers	237
„Mich. Csokonay Mpr.”	
Csokonai könyvtárának egy kötete a prágai Egyetemi Könyvtárban	256
Előjáték a Tempefőihez	
Csokonai állatdialógusai	266
„Az Istennek jósága és böltsége a' természetben...”	
Fiziko-teológia a 18. századi hazai irodalomban	282
Kazinczy és Rousseau vonzásában	
Csokonai útja a magyar jakobinus mozgalom felé	292
„Nem született senki gazdagnak, szegénynek...”	
Csokonai tizennégy radikális, „toldalékos,” verse	314
„Alázatosan ajánlja az Író M. K.”	
Csokonai ismeretlen könyvajánlása Teleki Sámuelhez	348
Barátot – tolláról	
Nagy Sámuel ismeretlen fordításairól	352
Barátok Jean Jacques-ban s Apollóban	
Bessenyei Sándor – Csokonai – Nagy Gábor és Nagy Sámuel	360
Csokonai „Nationalcharakter”-e	
A költő Herder-élményéhez	382
Tempefői Dorottyája	391
Csokonai a katedrán	398
„Hol a természet... s az emberi mesterség egy tűkörbe kacsonaganak” ...	410
Berzsenyi és Csokonai találkozása	
Berzsenyi és a nyelvjárások	418
„A nagyok tsalárd pitvarát”	
Csokonai tolla nyomában	432
Csokonai „poétai tempel”-je Debrecenben	
A költő elpusztult Darabos utcai falfestményei	440
„Gerlitzeként nyögdétsélek...”	
Vajda Julianna versesfüzete	448
„Szent lesz tisztelt hamvamért ...”	
Kazinczy terve Csokonai nagyerdei kenotáfiumáról	455
„Mundus vult decipi...”	
Fazekas Mihály ismeretlen verse	459
Orpheus arcéléhez. Ismeretlen Kazinczy-ereklyék s -művek	468

„Az ember lételének céljáról...”

Kazinczy <i>Természet' oeconomiaja</i> című fordításáról	476
Kazinczy „levélregénye”	485
„hogy szólásom elegáns, energikus, új zengésű szólás legyen...”	
Kazinczyék hivatása	499
Arckép – regényes háttérrel. Az emlékiró Kazinczy	509
A Csokonai-kiadó „Kelemföldy”, azaz: Kecskeméthy Csapó Dániel	527
× Csokonai nagy utópiája	540
Csokonai a másvilágon. Áprily Lajos drámatöredéke Csokonairól	550
Kazinczyval és Csokonaival a „Széchényiana Bibliotheca”-ban	561
„a vidám szívnek és friss elmének barátságos nyájkodása...”	
Egy 1796-i Mikes-ünnepség Pozsonyban, s az író stílustörténeti jelentősége	567
„Írók a XXdik vagy XXIdik századnak...” A Csokonai-kutatás és az életmű ..	576
Rövidítésjegyzék	587
Névmutató	590

KÉPEK(104. és 105. oldal között) I-XVI

Barta Boldizsár <i>Rövid Chronica</i> -jának 19. század eleji kiadása	I
A két országra szóló híres lócsei kalendáriom 1734. évi kötetének címlapja és „toldaléka”	II
A híres komáromi kalendárium 1816-i kötetének címlapja	III
Bod Péter <i>Magyar Athenas</i> -ának címlapja	IV
Mikes Kelemen <i>Törökországi levelei</i> -nek első magyarországi kiadása 1794-ből	V
Földi János önálló kötetben megjelent, korábban ismeretlen műve	VI
Egy népszerű fiziko-teológiai munka, amelyet Csokonai is forgatott	VII
Egy másik népszerű fiziko-teológiai munka	VIII
Nagy Sámuel Sander-fordítása, a Kazinczynak szóló ajánlással	VIII
Francia forradalmi kokárda és a forradalom alatt kibocsátott papírpénz Kazinczy gyűjteményében	IX
Kazinczy elkobzott Wieland-fordításának kézzel rajzolt és festett címlapja	IX
Kazinczynak budai fogságában készített, korábban kiadatlan fordítása, a védőügyvédjének szóló ajánlással	X
Bölöni Farkas Sándor 1818-i kiadatlan Werthel-fordítása	XI
Csokonai két, később átdolgozott diákkori, ún. „toldalékos” verse	XII
Csokonai-gyanús vers a miskolci V.Ref.főgymn. könyvtárból	XIII
Egy másik Csokonai-gyanús vers	XIV
Az első kritikai igényű, füzetekben megjelent Csokonai kiadás címoldalának korrektúra példánya	XV
Csokonai névbejegyzése egy atyától örökölt kötetben és a költő „címere”: pecsétnyomójának levonata	XVI